

Επιστημονική Ένωση
«Νέα Παιδεία»

Αθήνα, 20 Ιουλίου 2025

ΜΝΗΜΕΙΟ ΑΝΤΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΛΑΪΚΙΣΜΟΥ Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Με κατάπληξη παρακολουθήσαμε την απάντηση του Υπουργείου Παιδείας την οποία, ουσιαστικά διάβασε, ο αρμόδιος υφυπουργός στην επίκαιρη ερώτηση της βουλευτού κ. Σίας Αναγνωστοπούλου στη Βουλή (<https://www.facebook.com/athanasia.anagnostopoulou.77/videos/1120247433291281>) για την αφαίρεση του κειμένου του δημοσιογράφου Πέτρου Παπακωνσταντίνου «Μια γενιά που της έκλεψαν το χαμόγελο...» από το βιβλίο της Νεοελληνικής Γλώσσας Γ' Γυμνασίου. Μια απάντηση που ήλθε μετά την κατακραυγή για τη λογοκριτική συμπεριφορά του Υπουργείου Παιδείας και του ΙΕΠ και την αντικατάσταση ενός αυθεντικού κειμένου με ένα «ουδέτερο», τάχα, προϊόν τεχνητής νοημοσύνης.

Αυτή η απάντηση βρίθει αντιεπιστημονικών αντιλήψεων, προβάλλει έναν αγοραίο παιδαγωγικό λαϊκισμό και επιβεβαιώνει την ανησυχία της εκπαιδευτικής και επιστημονικής κοινότητας -αλλά και της ελληνικής κοινωνίας ευρύτερα- για το μέλλον της ελευθερίας της έκφρασης και της σκέψης στην εκπαίδευση. Ας τεθούν, λοιπόν, ορισμένα κρίσιμα ερωτήματα με βάση τα παραπάνω:

1. Γιατί δεν ενημέρωσε το Υπουργείο Παιδείας, και κυρίως το ΙΕΠ, την εκπαιδευτική κοινότητα για την πρόθεσή του να αντικαταστήσει το κείμενο όταν το αποφάσισε; Γιατί δεν ενημέρωσε για την απόφασή του αυτή ούτε καν τη συγγραφική ομάδα του βιβλίου, αλλά τα έκανε όλα **εν κρυπτώ**; Γιατί εντάσσει ένα νέο κείμενο στο βιβλίο χωρίς να αναφέρει ότι δεν είναι επιλογή της συγγραφικής ομάδας;
2. Γιατί το Υπουργείο Παιδείας και το ΙΕΠ δεν δημοσιοποίησαν την επιστολή του Κεντρικού Ισραηλιτικού Συμβουλίου, για να καταδειχθεί αν αποδέχτηκαν άκριτα τις ενστάσεις του για το κείμενο, και δεν ανταπάντησαν με μια επιστημονική επιχειρηματολογία που εκπληγάζει, καταρχάς, από τη φιλοσοφία του προγράμματος σπουδών της Γλώσσας, το οποίο είναι το επίσημο θεσμικό κείμενο της Πολιτείας με βάση το οποίο συγγράφηκαν, αξιολογήθηκαν και διδάσκονται επί 20 και πλέον χρόνια τα αντίστοιχα σχολικά εγχειρίδια;

3. Ειδικότερα, γιατί αποδέχτηκαν την άποψη περί «βίας» και δεν αξιοποίησαν ως παράδειγμα σύγχρονης παιδαγωγικής προσέγγισης τις ερωτήσεις του βιβλίου και ιδιαίτερα την εξαιρετική εργασία κριτικής ανάγνωσης του κειμένου που έχει θέσει η συγγραφική ομάδα; **«Διαβάζω και γράφω: Ο Παλαιστίνιος γιατρός που μιλάει στο κείμενο 6 πιστεύει ότι πιο τραγικό και από τον υποσιτισμό, τους τραυματισμούς ή τις χαμένες ευκαιρίες για μόρφωση είναι το γεγονός ότι τα παιδιά στα κατεχόμενα εδάφη της Παλαιστίνης χάνουν το χαμόγελό τους και είναι έτοιμα να υιοθετήσουν βίαια πρότυπα. Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τη γνώμη του; • Διατυπώστε τη δική σας άποψη σε ένα κείμενο (έως δέκα γραμμές). • Χρησιμοποιήστε δευτερεύουσες προτάσεις, ιδιαίτερα αιτιολογικές, για να στηρίξετε την άποψή σας.»**
4. Γιατί αποδέχτηκαν την ένσταση για τη χρήση του όρου «Εβραίοι» στο κείμενο αυτό, τη στιγμή που στο ίδιο σχολικό βιβλίο στην προηγούμενη θεματική ενότητα χρησιμοποιείται συνεχώς σε κείμενο με τον χαρακτηριστικό τίτλο «Ο διωγμός των Εβραίων της Θεσσαλονίκης από τους Ναζί»; Μήπως σκοπεύουν πλέον να αντικαταστήσουν και αυτό το κείμενο;
5. Γιατί υιοθέτησαν άκριτα την κατηγορία περί καλλιέργειας του αντισημιτισμού από το κείμενο, γεγονός προσβλητικό τόσο για το συγγραφέα του όσο και για όλες τις επιστημονικές ομάδες (συγγραφική, αξιολόγησης κ.λπ.), αλλά κυρίως για τους εκπαιδευτικούς-φιλόλογους και τους μαθητές τους που το διδάσκονται επί τόσα χρόνια; **Δηλαδή επί 20 χρόνια η ελληνική Πολιτεία καλλιεργούσε τον αντισημιτισμό μέσω του βιβλίου αυτού και το αντιλήφθηκε τώρα;**
6. Γιατί θεωρούν παιδαγωγικά ακατάλληλη την εικόνα (φωτογραφία) του παιδιού που κρατάει πολεμικό όπλο και δικαιολογούν τη θέση αυτή με το γελοίο ψευδοεπιχείρημα περί μη παιδαγωγικής πλαισίωσης της εικόνας αυτής; Τόσο πολύ υποτιμούν τους σημερινούς μαθητές και θεωρούν ότι μπορεί να επηρεαστούν αρνητικά από μια τέτοια εικόνα; Δεν γνωρίζουν σε ποιο περιβάλλον προβολής και αναπαραγωγής της βίας ζουν οι σημερινοί μαθητές; Τόσο πολύ υποτιμούν τους διδάσκοντες της Γλώσσας, ώστε να θεωρούν ότι αδυνατούν να δώσουν την κατάλληλη παιδαγωγική προσέγγιση για την ανάλυση μιας τέτοιας εικόνας (φωτογραφίας);
7. Γιατί δεν πρότειναν την προσθήκη ενός άλλου αυθεντικού σημερινού κειμένου που θα έχει διαφορετική θεώρηση και θα προκαλεί διάλογο και προβληματισμό στην τάξη; Γιατί κατασκεύασαν ένα ευτελές κείμενο που κανένας σοβαρός συγγραφέας δεν θα το συμπεριλάμβανε στο βιβλίο ή κανένας σοβαρός εκπαιδευτικός δεν θα το διδάξει; Το προκλητικό είναι ότι επικαλούνται υποκριτικά τη χρήση της ΤΝ, κομπάζουν για την ψηφιακή διάσταση της μάθησης και συνθηματολογούν για την επιμόρφωση 10.000 εκπαιδευτικών στην ΤΝ! Αλήθεια, με ανάλογα κείμενα φιλοδοξούν να μορφώσουν

τους σημερινούς μαθητές και αυριανούς πολίτες, ενώ την ίδια στιγμή τούς επικρίνουν επειδή αναζητούν «έτοιμη γνώση» και εύκολες απαντήσεις στο chatgpt; Δάσκαλε που δίδασκες...

Το τελικό συμπέρασμα είναι απλό και σαφές για κάθε λογικό και πολιτικό όν. Για λόγους πολιτικής σκοπιμότητας και με τη δουλοπρεπή δήλωση ότι δεν παίρνουμε εντολές από κανέναν, επιστρατεύονται αντιεπιστημονικές και παιδαγωγικά διάτρητες δικαιολογίες για να επιβεβαιώσουν την ειλημμένη απόφαση: στην εκπαίδευση και στα σχολικά βιβλία θα αποβάλλεται (με τη βοήθεια και του AI) κάθε διαφορετική άποψη, θα υπάρχει η μία και μοναδική αλήθεια που γνωρίζουμε εμείς και οι εντολείς μας.

Με μια τέτοια αντίληψη μπροστά μας είναι εύλογο να ανησυχούμε για το μέλλον της εκπαίδευσης και της Δημοκρατίας!

ΑΦΑΙΡΕΣΗ ΚΑΙ ΑΛΛΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΙΔΙΟ ΒΙΒΛΙΟ!

Μελετώντας προσεκτικά το σχολικό βιβλίο της Νεοελληνικής Γλώσσας Γ' Γυμνασίου διαπιστώνουμε ότι ανάλογα είχε κινηθεί το ΙΕΠ και πριν δύο χρόνια περίπου, όταν **σιωπηλά και υπόγεια** αφαίρεσε από το ίδιο βιβλίο, από την ενότητα 6 «Ενεργοί πολίτες για την υπεράσπιση οικουμενικών αξιών», το κείμενο «**Ο νεανικός ιδεαλισμός**» (αναδημοσίευση άρθρου από την International Herald Tribune στην ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ), χωρίς... αντιπρόταση αυτή τη φορά.

- Αλήθεια ποια παιδαγωγικά -ή άλλα- κριτήρια πρυτάνευσαν τότε;
- Γιατί δεν ενημερώθηκε πάλι η εκπαιδευτική κοινότητα και η συγγραφική ομάδα;
- Ποιος φορέας ή συμβούλιο ανησύχησε πάλι για την παιδεία των νέων και έστειλε τη διαμαρτυρία του;

Ας μας απαντήσουν έστω και τώρα για αυτή την αντιδεοντολογική και αντιεπιστημονική συμπεριφορά.

Κείμενο 1 Ο νεανικός ιδεαλισμός

Τα περισσότερα παιδιά που γνωρίζω, πλούσια ή φτωχά, επιθυμούν βαθιά να κάνουν κάτι σημαντικό στη ζωή τους. Μου μιλάνε για την επιθυμία τους να προστατεύσουν τα τροπικά δάση, να σώσουν τις θαλάσσιες χελώνες ή να βοηθήσουν παιδιά που ζουν στο δρόμο.

Τι συμβαίνει όμως με την πάροδο του χρόνου σ' αυτό τον ιδεαλισμό; Δυστυχώς, ακόμα και οι πιο ανεξάρτητοι νέοι υποκύπτουν

συνήθως στα αδιάκοπα μηνύματα που παίρνουν από τον περίγυρό τους ότι η πρώτη προτεραιότητά τους θα πρέπει να είναι να κερδίσουν ένα υψηλό εισόδημα. Παρόλο που ποτέ δε θα γίνω πλούσιος σχεδιάζοντας προγράμματα για τα άστεγα παιδιά, είχα την καλή τύχη να συνεργάζομαι με ανθρώπους απ' όλο τον κόσμο, οι οποίοι επέλεξαν να συμβάλουν σε κάτι θετικό παρά να αποκτήσουν πολλά χρήματα. Οι περισσότεροι έχουν πάθος για τη δουλειά τους και θεωρούν τυχερό τον εαυτό τους που πληρώνονται για να κάνουν κάτι το οποίο πιστεύουν. Και είναι επίσης από τους πιο ικανούς ανθρώπους στον πλανήτη. Γνωρίζω εθελοντές του Ερυθρού Σταυρού που μπορούν να κατασκευάσουν τα πάντα απ' το τίποτα, μιλούν με άνεση τέσσερις γλώσσες και γράφουν ποιήματα στον ελεύθερο χρόνο τους. Απαλλαγμένοι από την έγνοια της απόκτησης μεγάλου εισοδήματος, ζουν από μέρα σε μέρα και ταξιδεύουν ανάλαφροι. Τα παιδιά τους κοιμούνται σε αιώρες και συναναστρέφονται τα παιδιά των ντόπιων. Αντί να παίζουν με play stations, εξερευνούν μονοπάτια της ζούγκλας.

Πώς καταλήγουν οι άνθρωποι να εργάζονται σε μακρινές χώρες με οργανώσεις ανθρώπινων δικαιωμάτων ή προστασίας του περιβάλλοντος; Οι περισσότεροι ακτιβιστές* λένε την ίδια ιστορία. Σε κάποια κρίσιμη στιγμή της ζωής τους, συνειδητοποίησαν ότι ανοιγόταν ένας άλλος δρόμος μπροστά τους. Εγώ βίωσα μια τέτοια στιγμή το 1984, σ' ένα σταθμό επείγουσας βοήθειας στην έρημο Ογκαντέν της [Αιθιοπίας](#), περιτριγυρισμένος από παιδιά κάτισχνα, αλλά με απίστευτη δύναμη. Ορκίστηκα να μην τα ξεχάσω. Ποτέ όμως δε συνάντησα κάποιον που να βίωσε τέτοιου είδους φώτιση ξαπλωμένος δίπλα σε μια πισίνα ή στα κλιματισμένα γραφεία ενός ουρανοξύστη. Το πρόβλημα είναι ότι σε πολύ λίγους νέους προτείνεται στην πράξη αυτή η εναλλακτική δυνατότητα.

Οι σπουδαστές κολεγίων και πανεπιστημίων συναγωνίζονται να γεμίσουν το βιογραφικό τους με εργασιακές εμπειρίες, δουλεύοντας αμισθί, σαν σκλάβοι, σε τράπεζες και δικηγορικά γραφεία. Μετά το πτυχίο, ο ανεγκυστήρας οδηγεί κατευθείαν στον κόσμο των εταιρειών. Τα όνειρα για ηλιοβασιλέματα στην [Κένυα](#) γρήγορα αντικαθίστανται με σχέδια για [γκολφ](#) τα απογεύματα της Τετάρτης.

Επισκέπτομαι συχνά σχολεία σε διάφορες πόλεις όπου μιλώ για τη δουλειά μου με τα παιδιά του δρόμου. Σε πολλές περιπτώσεις, έχω επιστρέψει σε γυμνάσια όπου πριν από μερικά χρόνια είχα συναντήσει νέα παιδιά με σχέδια για να αλλάξουν τον κόσμο. Τι έγιναν αυτοί οι νέοι; Γονείς, φίλοι και δυνητικοί εργοδότες είχαν παρέμβει και η πλάστιγγα έγειρε προς την επιλογή μιας καλοπληρωμένης θέσης σε πολυεθνική εταιρεία. Ελπίζω, για το δικό τους καλό, οι νέοι αυτοί και οι νέες να μη σκέφτονται και πολύ το τίμημα που χρειάζεται να πληρώνουν για την επιλογή τους. Να μη σκέφτονται τα άστεγα παιδιά της Αφρικής, τους μικρούς αυτούς αγωνιστές της ζωής που θα μπορούσαν να γίνουν φίλοι τους και να τους προσφέρουν τις πιο βαθιές συγκινήσεις. Ή την υπέροχη διεθνή ομάδα με την οποία θα συνεργάζονταν, αν είχαν επιλέξει να δουλέψουν με τους Γιατρούς Χωρίς Σύνορα ή τη Διεθνή Αμνηστία. Ελπίζω τα καινούρια τους τζιπ να τους παρηγορούν, και το αφεντικό τους να τους αφήνει ελεύθερα τα απογεύματα της Τετάρτης για γκολφ, όπως τους είχε υποσχεθεί.

Peter Dalglish, International Herald Tribune, αναδημοσίευση
στην εφημ. *Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ*, 2001

***ακτιβιστής:** άνθρωπος που πιστεύει στην αποτελεσματικότητα της δράσης και αναπτύσσει ενεργό δράση στο πλαίσιο μιας ομάδας προκειμένου να επιτευχθούν συγκεκριμένοι στόχοι.

Ερωτήσεις κατανόησης

1. Ποια επιλογή έχει κάνει στη ζωή του ο συγγραφέας του κειμένου;
2. Τι θυσιάζουν και τι κερδίζουν όσοι αποφασίζουν να αφιερώσουν τη ζωή τους σε δραστηριότητες αλληλεγγύης προς τους αδύνατους και στον αγώνα για την υπεράσπιση οικουμενικών αγαθών;
3. Εντοπίστε τα σημεία του κειμένου όπου σας φαίνεται ότι ο λόγος είναι ειρωνικός.